

RECORDS D'UNA CONVERSA

Panait Istrati, feixista

Fa cosa d'un any o dos, un amic nostre ens presentà un exiliat jueu alemany foragitat del seu país per les milícies de Hitler. Per la manera cordial que ens saludà vam comprendre de seguida que el nostre amic li havia donat uns informes nostres que el posaven a cobert de tota suspicàcia. I ens començà a explicar, en un castellà de conte alemany, les coses que havia vist i pels trànguls que havia passat. Nosaltres seguíem atentament la conversa, interrogant-lo amb algunes preguntes, car era la primera vegada que podíem saber d'una manera directa les coses que passaven en el país que en aquells moments era el punt concèntric de les mirades de tot el món. La conversa aquesta, avui potser no interessa transcriure-la; a més, del moviment social-patriòtic alemany tothom se'n féu més o menys un judici i ara com ara les coses no han canviat pas gens. El que sí ens interessa comentar avui, fou la virada que en un moment donat prengué la conversa amb motiu d'un llibre que casualment portava el nostre amic, i que nosaltres vam tenir una frase despectiva pel seu autor, que el jueu alemany replicà amb rapidesa.

El llibre era de Panait Istrati. L'home es va enfurismar de tal manera, que automàticament el monòleg es transformà en un diàleg molt picat. Recordem alguns dels seus arguments a favor de l'autor de *Kira Kiralina*, quan nosaltres, sense cap preàmbul, vam qualificar-lo de contrarevolucionari i d'un veritable olla sentimental. L'home ens va invitar a que exposéssim el perquè consideràvem Panait Istrati contrarevolucionari, ell, que estava a l'esquerra del comunisme, i entre altres coses s'embranchà amb els anarquistes de Barcelona (aleshores hi havia el govern Azaña). Recordem que li contestàrem si fa o no fa així:

«Que un home es consideri a l'extrema esquerra d'una ideologia revolucionària no vol dir que de *fet* no pugui ésser un contrarevolucionari. Un revolucionari tan sincer com vulgueu, però *equivocat*, pot de *fet actuar* d'una manera contrarevolucionària. Si el llibre de Panait Istrati contra la U. R. S. S., en lloc de fer satèlits a una idea més esquerrana que la que representa la direcció staliniana, donava peu a la burgesia a fer-ne uns grans comentaris elogiosos i a deprimir l'ànim del proletariat mundial; el llibre, admetent que pugui ésser escrit amb tota la bona fe —que no ho creiem— és contrarevolucionari. Això, quant a l'actitud política; amb la literària, no cal ésser massa intel·ligent per a adonar-se que a tot el llarg de les seves proses hi ha un *leitmotiv* personal, un *Jo* amb majúscula, egòlatra i sentimental, a la manera de Rousseau, que ens elfan aparèixer com

ELS PINS

Els pins de verda fulla i eterna cabellera,
gegants de les muntanyes, nascuts en els cimals,
no enyoren pas els marges, la plana i la ribera;
esvelta, dins els núvols, enfonsen sa cimera
i arrelen als penyals.

No fan com els pollancres, ni com les buides canyes,
que creixen vora l'aigua, bevent el llot dels rius;
ells viuen a les llomes i als cims de les muntanyes
i xuclen, forts, la saba del fons de ses entranyes
que anima cors altius.

Per xò el color no perden, ni menys la seva fulla,
com fan els altres arbres quan vé el gebrós hivern:
ells veuen a ses plantes, com, morta sa despulla,
arrastra la ventada, sa branca tot curulla
de saba i verd etern.

I així, quan la Natura de plantes és tota erma,
més verda és la pineda, més clar el seu color;
l'hivern no pot marcir-la, no pot i més l'aferma,
i a impuls del vent, sa crina, que canta i es desferma,
destaca amb brillantor.

No miren vers la terra ses branques ni sa copa
i anhlen les altures i cerquen cel i llum;
d'aromes i de flaires sa trena sempre xopa
alegra els nostres ànims, i hom sent, quan a ells s'apropa,
l'alè del seu perfum.

No temen l'embranchida del vent que els bat amb fúria,
i, impàvids, la tempesta contemplen lla en l'abim;
i quan la nau blavosa retruny en la foscúria,
i el llamp rellúu entre els núvols, ells fan una cantúria
patètica i sublim.

Pineda de maragda que al bes del sol fulgura;
divina pinzellada de verd immaculat!
Tu, istiu i hivern alegres la vida i la natura
i embaumes nostra terra de flaire sana i pura,
d'aroma delicat.

Jo enyoro ta besada que els ànims acarona;
jo admiro els teus exemples de vida i fortitud,
i sempre que et contemplo i visc amb tu una estona,
mon cor vol imitar-te: ta vista l'abraona
i estima la virtut.

LUMEN

un petit burgès de l'època d'or del romanticisme. Després, psicològicament, hi ha la *comèdia* del seu suïcidi («Hi ha sentiments fingits que poden ésser reals») i no cal parlar de l'explotació sentimental que fa amb la seva tuberculosi, quan l'esmenta sempre que pot, d'una manera teatral i retòrica. I això és un truc de poeta decadent. Panait Istrati és un rebel egòlatra, sense cap pensament polític cohesionat, que fa de descontent (fingit i real a la vegada) com una manera de fer ressonar el seu jo.

Aquestes foren, si fa no fa, les nostres

paraules. Des d'aquell dia, el jueu ens saludà amb una cortès rigidesa molt germànica, però amb una evident indiferència. Tant li fa. Aquests dies la premsa ha comentat el pas al feixisme de l'escriptor romanès i aquest fet ens demostra que encara vam quedar curts. Suposem que els anarquistes que l'erigiren en «Apòstol de la veritat» amb motiu del llibre sobre la U. R. S. S., s'hi pensaran una mica més una altra ocasió. Sinó que molts d'ells, mentre sigui dir mal de Rússia.....

FRANCESC SERRA